

KYBERŠIKANĀ

Definice, měření a proč je to důležité

ZUR387

Lenka Dědková

Tradiční (školní) šikana

- Olweus (1991): je to
 - Agresivní chování nebo **úmyslné způsobení poškození**,
 - které je prováděno **opakovaně** v průběhu času
 - a vyznačuje se **nepoměrem sil** mezi agresorem a obětí
- Více k času: Solberg, M. E., & Olweus, D. (2003). Prevalence estimation of school bullying with the Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Aggressive behavior*, 29(3), 239-268.

Tradiční (školní) šikana II.

- Přidávají se další 2 aspekty:
 - Oběť neprovokuje šikanu (nenapadá agresora verbálně ani fyzicky)
 - Šikana se objevuje ve známých sociálních skupinách (třída, kroužek)
- Přímá / nepřímá (zjevná / skrytá)
- Formy
 - Vztahová agrese, sociální agrese (pomlouvání, lži, vylučování ze skupiny, ignorování, ponižování)
 - Fyzické útoky, krádeže, ničení věcí
 - Vydírání, vyhrožování

Kyberšikana

- Bill Belsey – 2001 – autor termínu kyberšikana (cyberbullying, CB) - cyberbullying.ca, bullying.org
- „používání informačních a komunikačních technologií k úmyslnému, opakovanému a nepřátelskému chování jednotlivce nebo skupiny, které vede k poškození a ublížení ostatních.“

Jak k ní dochází

- Nadávky, urážky, vyhrožování
- Pomlouvání
- Šíření osobních a citlivých informací
 - zveřejňování soukromé komunikace, svěřených „tajemství“
- Vydávání se za někoho jiného, krádeže hesla
- Vyloučení ze skupiny a ostrakizace
 - např. vymazání profilu ze stránky Spoluzaci.cz
- Upravování a zveřejňování fotografií
- Happy slapping
 - pořizování a šíření záznamu chování (původně fyzické napadání, ale také např. žák na záchodě, při zkoušení)
- Prostředí - kdekoliv

Definice kyberšikany

- Rysy kyberšikany:
 - Útoky jsou agresivní a **záměrně ubližující** (uskutečňované individuálně nebo skupinou)
 - **Opakované**
 - **Mocenská nerovnováha** (oběť se nemůže efektivně bránit)
 - Odehrává se **prostřednictvím internetu či mobilních telefonů**
 - Oběť útoky vnímá jako **zraňující** (nejde o přátelské škádlení nebo vtipkování)

Opakování v CB

- V tradiční šikaně – opakované obtěžování ze strany agresora/skupiny agresorů
- U CB – **i jednorázový akt** od „agresora“ může mít repetitivní charakter – v případě zveřejnění obsahu, na který se opakovaně dívají další lidé
 - Fotografie, videa, komentáře, diskuzní fóra
 - U emailu, soukromých vzkazů a obtěžování mobilem je opakování nutné, abychom to mohli označit za CB

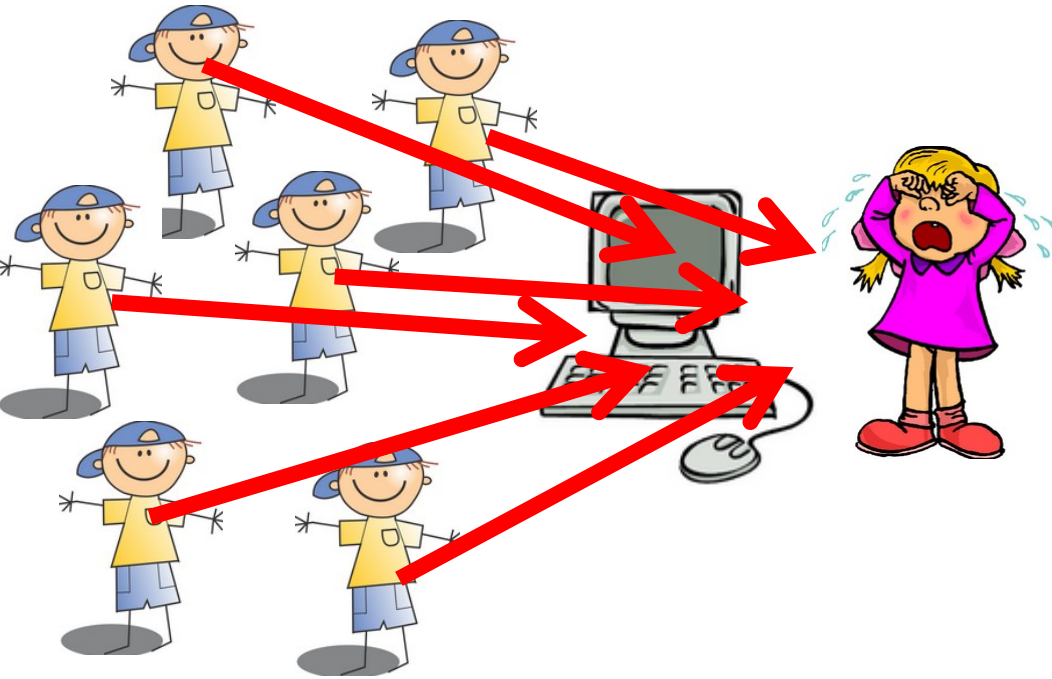
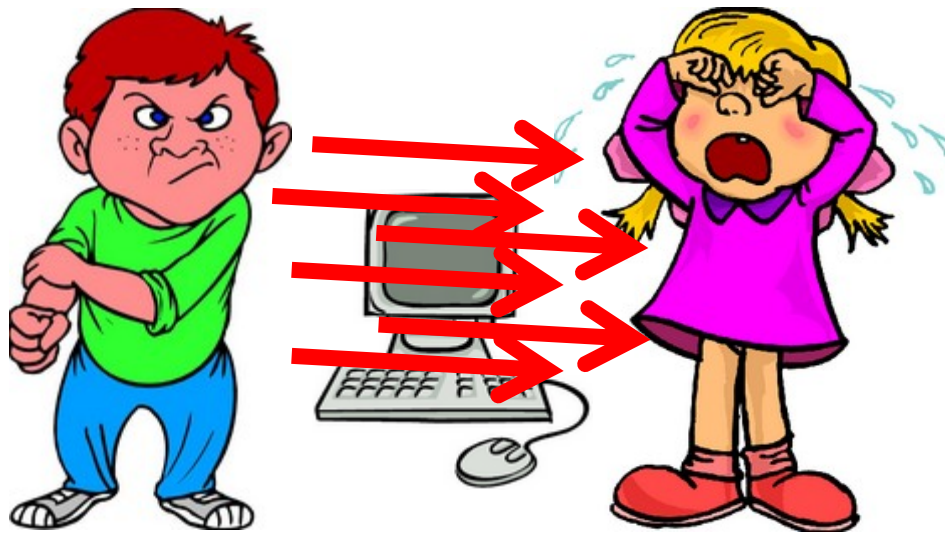
   7K

[Top Comments](#) ▾

242 Shares

7 views • 1 day ago

36K views • 1 week ago

Nepoměr sil v CB

- Tradiční šikana – větší fyzická síla, starší, sociálně silnější...
- U CB - někteří autoři – nepoměr sil jako **nepoměr v digital skills**
 - ale dnešní generace dětí má DS celkem vyrovnané
- Nepoměr pak ve smyslu **anonymní** agresor – (agresorovi) známá oběť
 - ale agresori většinou neznámí nejsou
- Zároveň na straně oběti **bezmoc zveřejněný obsah kontrolovat**

Přímá a nepřímá CB

- Přímá – agresor sám je původce útoku na oběť
- Nepřímá – prostředník – např. agresor se vydává za oběť, píše nevhodné komentáře na fórum, aby např. admin zablokoval účet; aby měla oběť problémy s rodiči..
 - Možné (nevědomé) zapojení dospělých a autorit, které mají chránit

Další specifika CB

- Neomezenost v prostoru a času, **nemožnost utéct** (Smith & Slonje, 2007)
- CB probíhá i za **nepřítomnosti oběti** (přidávání komentářů, maily..)
- **Rychlé šíření** obsahů na internetu
- **Široké publikum**
- **Obtížná kontrola zveřejněného obsahu** – nevíme, kdo všechno ho viděl, zkopíroval...

- Soukromý charakter online komunikace (žádný dohled dospělých nad tím, co dospívající na internetu píší a dělají)

Je to CB?

Představte si následující komentář u fotky na FB skupině, která sdružuje vaše spolužáky a má např. 50 členů. „Killing machine“ se opakovaně podobným způsobem vyjadřuje o osobě na fotce, která v dané FB skupině není

killing machine

Ughhh, not this idiot again! I can't stand even seeing the picture, makes me sick . Someone should finally teach him a lesson!

Like · Comment · October 29 at 1:50pm

 Johana Králová, Queen Mary and 23 others like this.

Write a comment...

Je to CB?

O jak závažný jev jde?

killing machine

Ughhh, not this idiot again! I can't stand even seeing the picture, makes me sick .
Someone should finally teach him a lesson!

Like · Comment · October 29 at 1:50pm

👍 Johana Králová, Queen Mary and 23 others like this.

Write a comment...

Je to CB?

O jak závažný jev jde?

killing machine

Ughhh, not this idiot again! I can't stand even seeing the picture, makes me sick .
Someone should finally teach him a lesson!

Like · Comment · October 29 at 1:50pm

 Johana Králová, Queen Mary and 23 others like this.

Write a comment...

Je to CB?

O jak závažný jev jde?

killing machine

Ughhh, not this idiot again! I can't stand even seeing the picture, makes me sick . Someone should finally teach him a lesson!

Like · Comment · October 29 at 1:50pm

 Johana Králová, Queen Mary and 23 others like this.

Write a comment...

Je to CB?

- Skupiny na FB ?
 - Např. „Nesnáším šampony!!...“, „Nechápu fotky před zrcadlem s vyšpulenou drčkou-nějaký nový druh postižení?“, „Divnolidi v MHD“
- www.peopleofwalmart.com, uglypeople.se, modnipeklo.cz ?

Typy online agrese

- Pyzalski (2012): 6 typů podle toho, kdo je cílem:
 - Online agrese vůči vrstevníkům (mladí, ze stejné skupiny, znají se)
 - Online agrese vůči slabším (např. homeless, alkoholicí, kteří o tom, že jsou terčem OA neví)
 - Náhodná OA (oběť je agresorovi neznámá)
 - OA vůči skupinám (např. etnickým, náboženským)
 - OA vůči celebritám (a jinak známým osobám)
 - OA vůči zaměstnancům školy

Typy online agrese

- Pyzalski (2012): 6 typů podle toho, kdo je cílem:
 - Online agrese vůči vrstevníkům (mladí, ze stejné skupiny, znají se)
 - Online agrese vůči slabším (např. homeless, alkoholicí, kteří o tom, že jsou terčem OA neví)
 - Náhodná OA (oběť je agresorovi neznámá)
 - OA vůči skupinám (např. etnickým, náboženským)
 - OA vůči celebritám (a jinak známým osobám)
 - OA vůči zaměstnancům školy
- Zamyslete se nad možnými důvody jednotlivých typů OA (proč se jich agresor dopouští? Co tím získává?)

Pyzalski (2012)

- Zaměření na to, na koho respondenti na internetu útočí (20 položek na chování, které může spadat pod OA)

Table 2. Different kinds of victim attacked by the respondents during 12 months, with percentages of overall perpetrators, and separately by gender.

Nejčastěji na
náhodné oběti

Type of victim ^a	% of 1 year perpetrators	Boys (%)	Girls (%)	χ^2
People known only from the Internet (in some cases could be electronic peer aggression)	42.5	50.6	34.1	48.4***
Young people known offline (from school, place of living) but not close friends (Cyberbullying/electronic peer aggression)	39.0	36.5	41.6	4.8*
Close friends (Cyberbullying/electronic peer aggression)	26.8	30.5	22.2	51.6***
Random persons/totally unknown (Random electronic aggression)	24.2	28.2	19.1	20.2***
Former girlfriend/boyfriend (Cyberbullying/electronic peer aggression)	16.9	12.7	20.2	17.9***
Not individuals but groups (e.g. fans of a certain band or football team) (Electronic aggression against groups)	15.9	21.1	10.0	41.6***
Celebrities, e.g. actors, singers (Electronic aggression against celebrities)	11.1	12.4	9.1	5.9*
People like the homeless, alcoholics, etc. (Electronic aggression against the vulnerable)	10.8	14.7	6.1	35.4***
Teachers (Electronic aggression against school staff)	9.0	10.4	6.9	6.9**
Other known adults	8.9	11.3	6.0	16.1***

Note: ^a Type of electronic aggression (see Table 1) is given in parentheses.

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$.

Whittaker & Kowalski (2015)

- Zaměření na to, jak často různé typy online agrese respondenti na internetu vidí (využití klasifikace Pyzalského, ale vynechali učitele)

Vrstevník –
nejméně častá;
hodnocena jako
nejzávažnější,
nejméně vtipná,
nejméně
akceptovatelná,
nejvíc zlá

Škála 1 (vůbec
ne) – 5
(extrémně)

TABLE 2 Main Effects of Target Controlling for Cyberbullying Experience: Study 2

Variable	Vulnerable <i>M (SD)</i>	Groups <i>M (SD)</i>	Random <i>M (SD)</i>	Celebrities <i>M (SD)</i>	Peers <i>M (SD)</i>
Offensive	3.89 ^{a,b} (1.05)	4.28 ^{a,c,e} (1.02)	3.86 ^{c,d} (1.02)	3.97 ^{e,f} (1.05)	4.46 ^{b,d,f} (0.99)
Acceptable	1.89 ^a (0.95)	1.70 ^{b,e} (0.99)	1.94 ^{c,e} (1.00)	1.84 ^d (0.96)	1.35 ^{a,b,c,d} (0.73)
Intended to hurt	3.08 ^{a,e} (0.96)	3.30 ^{b,f} (1.07)	3.70 ^{c,e,f,g} (1.02)	3.29 ^{d,g} (1.27)	4.41 ^{a,b,c,d} (0.89)
Humorous	1.98 ^{a,e,f,g} (1.09)	2.28 ^{b,e,h} (1.23)	2.25 ^{c,f,i} (1.11)	2.73 ^{d,g,h,i} (1.35)	1.70 ^{a,b,c,d} (1.05)
Malicious	2.97 ^{a,e} (1.06)	3.05 ^{b,g} (1.07)	3.38 ^{c,e,f,g} (1.14)	3.11 ^{d,f} (1.12)	4.25 ^{a,b,c,d} (0.96)
Constitute cyberbullying	1.60 ^{a,e} (0.49)	1.60 ^{b,f} (0.49)	1.79 ^{c,e,f,g} (0.41)	1.66 ^{d,g} (0.47)	1.91 ^{a,b,c,d} (0.29)
Frequency of posts seen	2.57 ^{a,b,g} (0.84)	2.42 ^{c,d} (0.82)	2.75 ^{a,d,e} (0.81)	2.90 ^{b,c,f} (0.85)	2.35 ^{e,f,g} (0.81)
Frequency of posts by participant	1.14 (0.43)	1.09 ^c (0.36)	1.24 ^{a,c} (0.55)	1.16 ^b (0.48)	1.06 ^{a,b} (0.27)

Note. Means in a single row that share a common superscript differ significantly, $p < .05$. Vulnerable = victims are “weaker” people, such as the homeless; Groups = a group is victimized, such as an ethnic or religious group; Random = the victim is anonymous to the perpetrator; Celebrities = victims are celebrities or otherwise famous; Peers = victim and perpetrator are from the same group.

Výzkumy zaměřené na dospívající

- → mohou být oběti náhodné agrese, agrese ze strany vrstevníků, agrese vůči slabším, agrese vůči skupinám
- → agresori – podle položení otázky teoreticky všechny typy
- Nicméně: jako „kyberšikanu“ děti a dospívající nejčastěji vnímají právě agresi mezi vrstevníky a následně náhodnou agresi (Whittaker & Kowalski, 2015)
 - Je pravděpodobné, že ve výzkumech, které přesně nedefinují typ oběti, respondenti (oběti a agresori) intuitivně vypovídají převážně o těchto dvou typech
 - Je otázka, o jakých typech agrese vypovídají bystandeři

Problém měření CB

- Dva nejčastější způsoby v surveys:
 - Přímá otázka
 - Otázky na konkrétní formy

Přímá otázka/statement

- *I have been cyberbullied.*

- 14-15let, N = 171, 25% ano (Li, 2007)

- EUKO II (Livingstone et al., 2011)

- Děti nebo mladiství někdy někomu říkají nebo dělají sprosté nebo zraňující věci a toto se může opakovat několikrát v několika dnech. Toto může zahrnovat:

- Škádlení někoho stylem, jaký nemá rád
- Bití, kopání nebo strkání do někoho
- Odvrhování někoho

- Když se někdo takto chová, může to být:

- Tváří v tvář (osobně)
- Přes mobilní telefon (texty, hovory, videoklipy)
- Přes internet (e-mail, komunikační aplikace, sociální sítě, chatovací místnosti)

- *Choval se k Tobě někdo v POSLEDNÍCH 12 MĚSÍCÍCH sprostě nebo zraňujícím způsobem?*

- *Stalo se ti to za posledních 12 měsíců na internetu?*

Table 18: Ways in which children have been bullied in past 12 months, by age

%	Age				All
	9-10	11-12	13-14	15-16	
In person face-to-face	13	13	12	15	13
On the internet	3	5	6	8	6
By mobile phone calls, texts or image/video texts	1	2	3	6	3
Has been bullied at all, online or offline	17	19	18	21	19

Otázka na konkrétní formy

Položka	Zažil/a jsem	Udělal/a jsem
<i>Výhrůžky nebo urážky e-mailem nebo mobilem</i>	34 %	24 %
<i>Podvádění, předstírání cizí identity</i>	27 %	31 %
<i>Šíření pomluv e-mailem nebo mobilem</i>	19 %	13 %
<i>Nabourání se do něčí e-mailové schránky nebo IM a změna jeho hesla</i>	16 %	15 %
<i>Úmyslné zaslání viru</i>	15 %	8 %
<i>Nabourání se do cizího e-mailu nebo IM a posílání zpráv jeho jménem</i>	9 %	9 %

N = 1416, 12-18 let, výběr z položek
Vandebosch a Cleemput, 2009

Otázka na konkrétní formy

Položka	Zažil/a jsem	Udělal/a jsem
<i>Výhrůžky nebo urážky e-mailem nebo mobilem</i>	34 %	24 %
<i>Podvádění, předstírání cizí identity</i>	27 %	31 %
<i>Šíření pomluv e-mailem nebo mobilem</i>	19 %	13 %
<i>Nabourání se do něčí e-mailové schránky nebo IM a změna jeho hesla</i>	16 %	15 %
<i>Úmyslné zaslání viru</i>	15 %	8 %
<i>Nabourání se do cizího e-mailu nebo IM a posílání zpráv jeho jménem</i>	9 %	9 %
Alespoň jednu formu zažilo/způsobilo	62 %	53 %

N = 1416, 12-18 let, výběr z položek
Vandebosch a Cleemput, 2009

Otázka na konkrétní formy

Položka	Zažil/a jsem	Udělal/a jsem
<i>Výhrůžky nebo urážky e-mailem nebo mobilem</i>	34 %	24 %
<i>Podvádění, předstírání cizí identity</i>	27 %	31 %
<i>Šíření pomluv e-mailem nebo mobilem</i>	19 %	13 %
<i>Nabourání se do něčí e-mailové schránky nebo IM a změna jeho hesla</i>	16 %	15 %
<i>Úmyslné zaslání viru</i>	15 %	8 %
<i>Nabourání se do cizího e-mailu nebo IM a posílání zpráv jeho jménem</i>	9 %	9 %
Alespoň jednu formu zažilo/způsobilo	62 %	53 %
Přímá otázka na kyberšikanu	11 %	18 %

N = 1416, 12-18 let, výběr z položek
Vandebosch a Cleemput, 2009

Problém měření CB

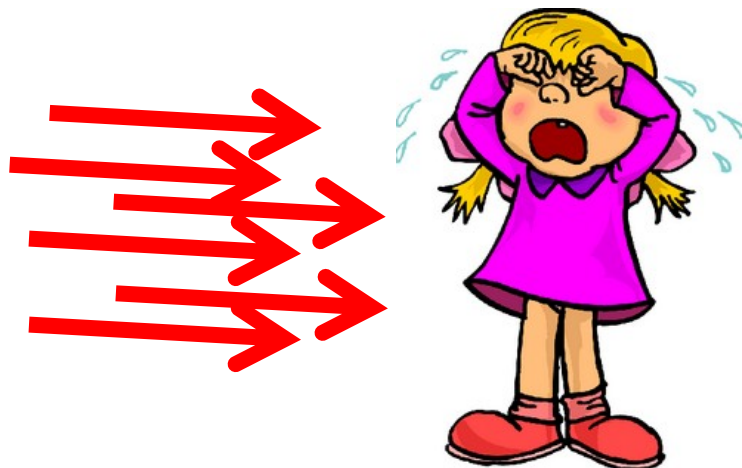
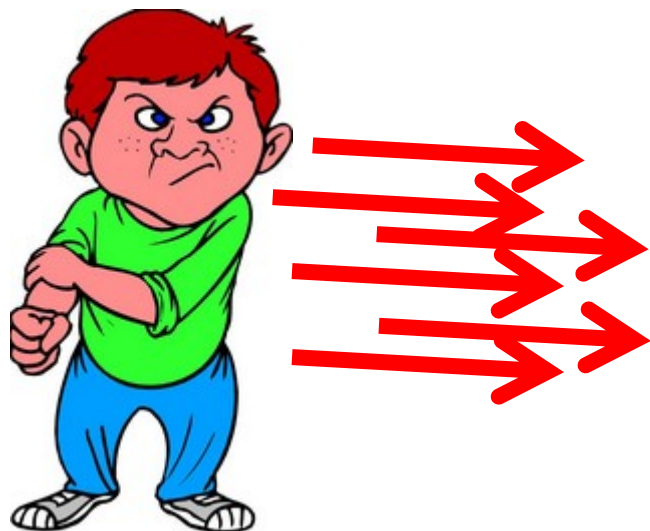
- Cílová populace
 - Věk, další specifika (vývojové poruchy, SES...)
- Časové zarámování
 - last 30 days, this school year, the last year, ever...
- Přehledovky
 - 3-50 % (Tokunaga, 2010)
 - Selkie et al., 2017 (pouze US populace)
 - 1-41% perpetration
 - 3-72% viktimizace
 - 2.3-16.7% Bully/victim
- Single item measures typicky vedou k nižším prevalencím

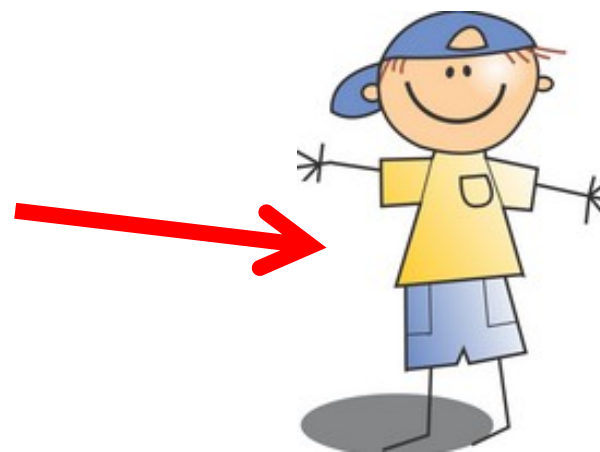
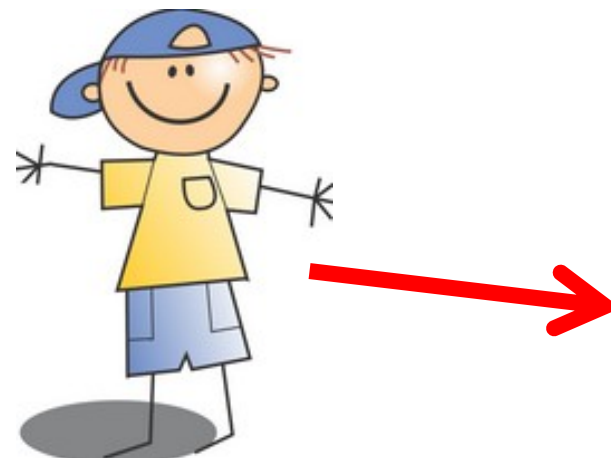
Odlišení kyberšikany od „online obtěžování“

- Online obtěžování jsou takové kyber-útoky, které nesplňují všechny rysy kyberšikany
 - např. jednorázové kyber-útoky, vtipkování, agrese vůči celebritám,..
- Proč je důležité je oddělovat:
 - Abychom nepřeceňovali výskyt kyberšikany
 - A nepodceňovali její důsledky
- **Online obtěžování je častější než kyberšikana a zároveň méně závažné**

Kyberšikana

Online obtěžování

Odlišení soukromé a veřejné CB

- V podstatě je lze pojímat jako „odlišné“ fenomény, které by mohly mít vlastní definici
 - Pomohlo by to v hodnocení aspektu opakování
 - Ale oběti často reportují překryvy

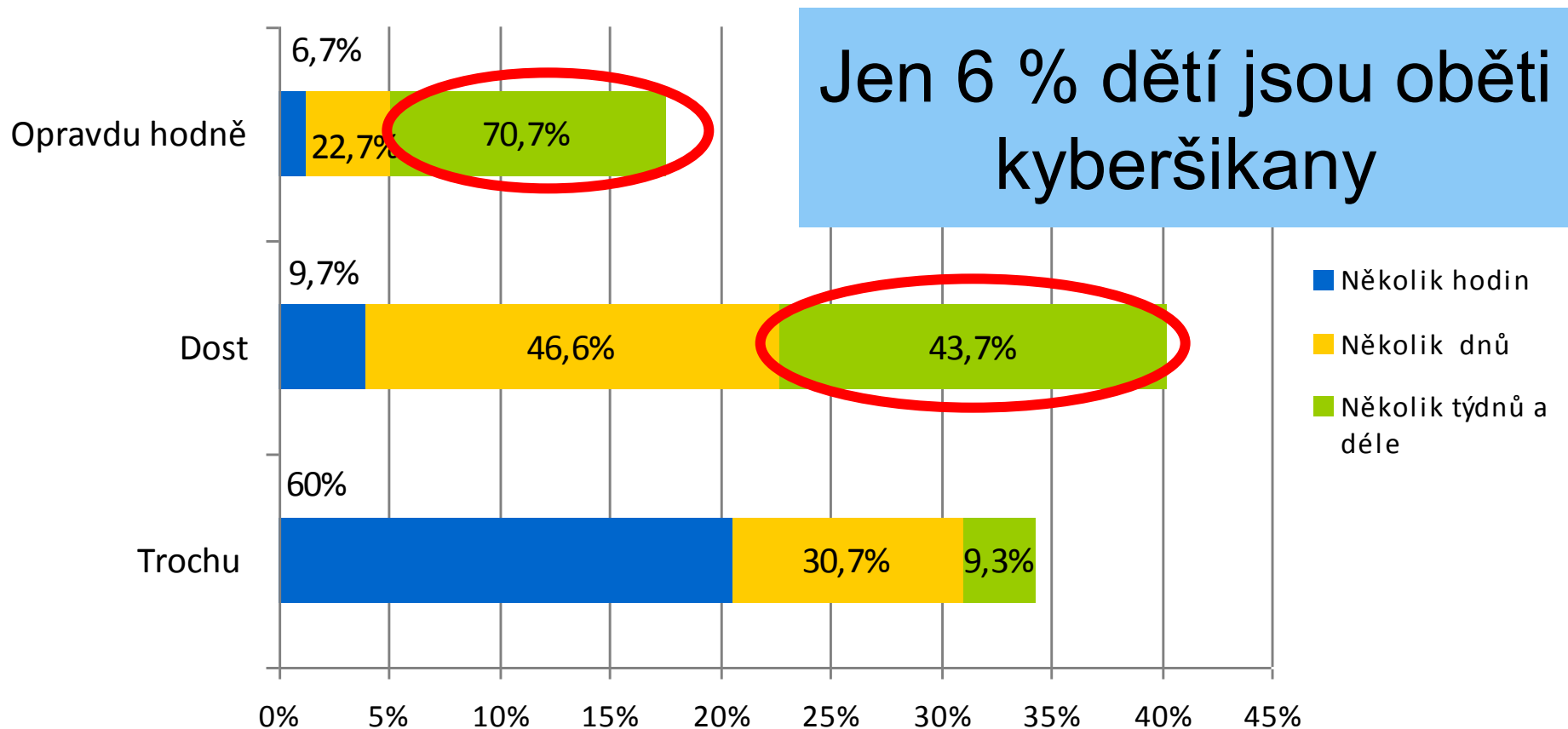
Definice CB v projektu COST

- Někdy se stává, že lidé využívají internet nebo mobil k tomu, aby někomu úmyslně ublížili a způsobili mu nepříjemnosti. Mohou například rozesílat urážlivé a sprosté emaily, SMS zprávy nebo zprávy na ICQ či chatu, mohou zveřejnit nebo rozeslat něčí nelichotivou nebo upravenou fotku a někomu se posmívat, mohou se za někoho vydávat a jeho jménem psát dalším lidem a zesměšňovat ho, vyhrožovat mu, pomlouvat ho a podobně.
- Toto jsou jen příklady toho, jak se mohou lidé prostřednictvím internetu nebo mobilních telefonů k sobě chovat způsobem, který má druhému ublížit. Takové chování se někdy může označovat jako kyberšikana.
- Stalo se někdy, že by se takovým způsobem někdo choval k Tobě? Mohlo jít o jednorázovou událost nebo o sérii podobných událostí, které trvaly delší dobu. Mohl to udělat cizí člověk nebo i někdo známý.

COST: Kyberšikana x online obtěžování

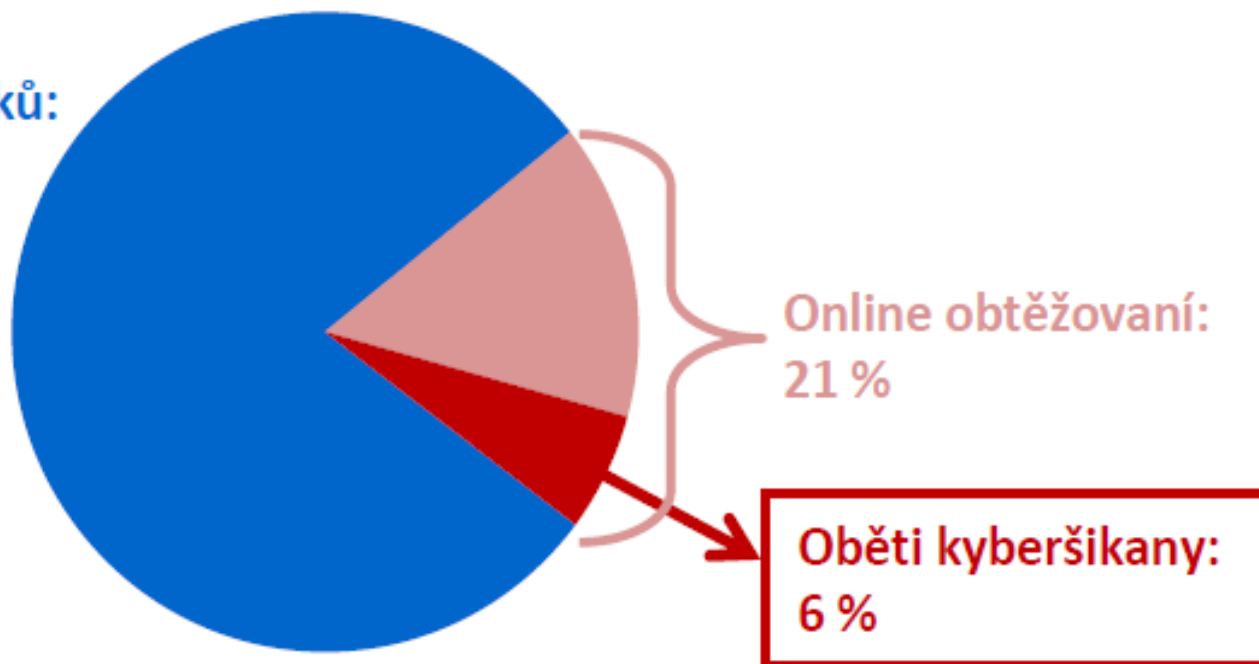
Když se to dělo, jak moc Tě to trápilo?

- Vůbec: 8%
- Trochu: 34%
- Dost: 40%
- Opravdu hodně: 17%

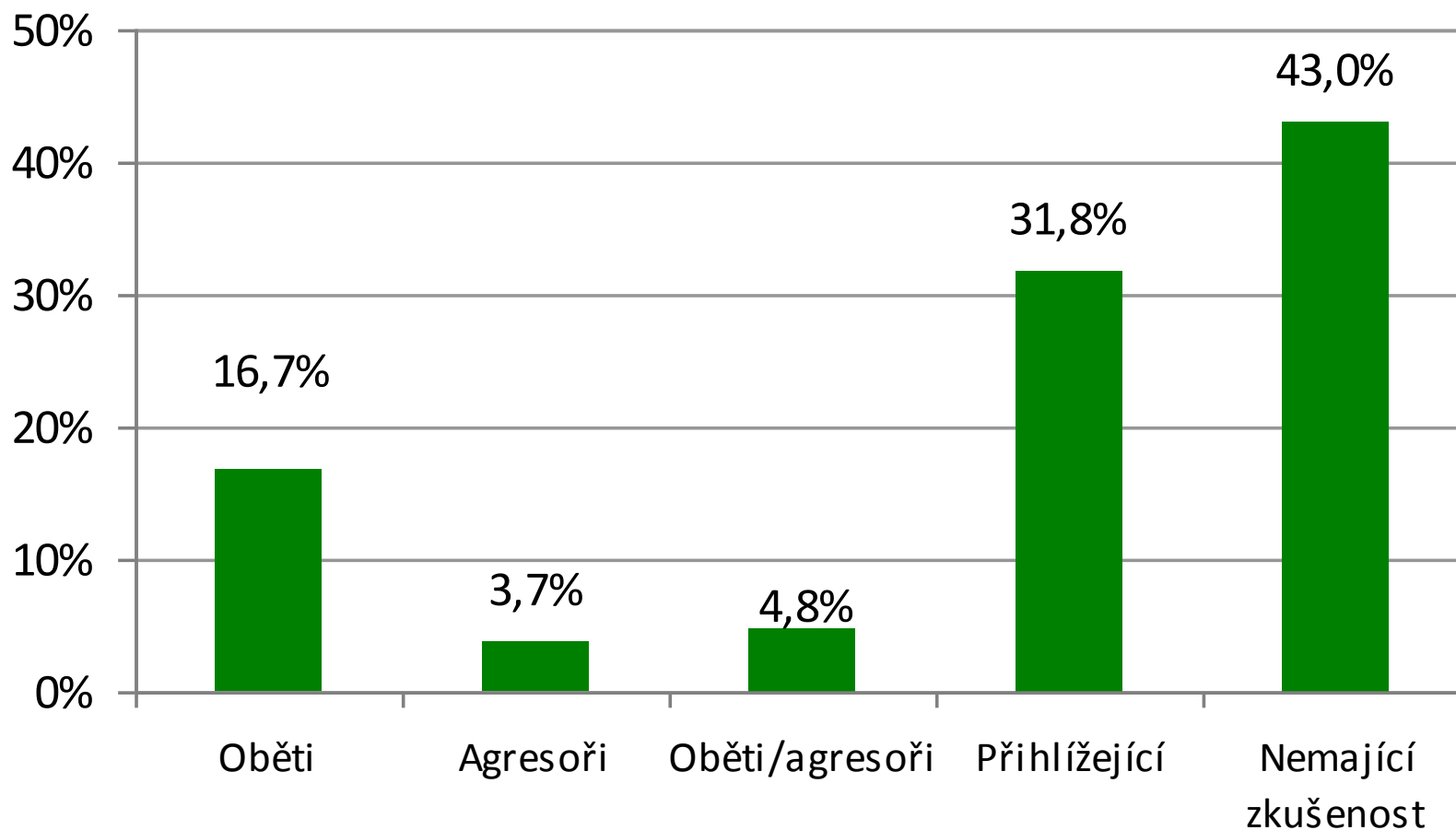
Kyberšikana x online obtěžování

Žáci, kteří nejsou
terčem online útoků:
79 %

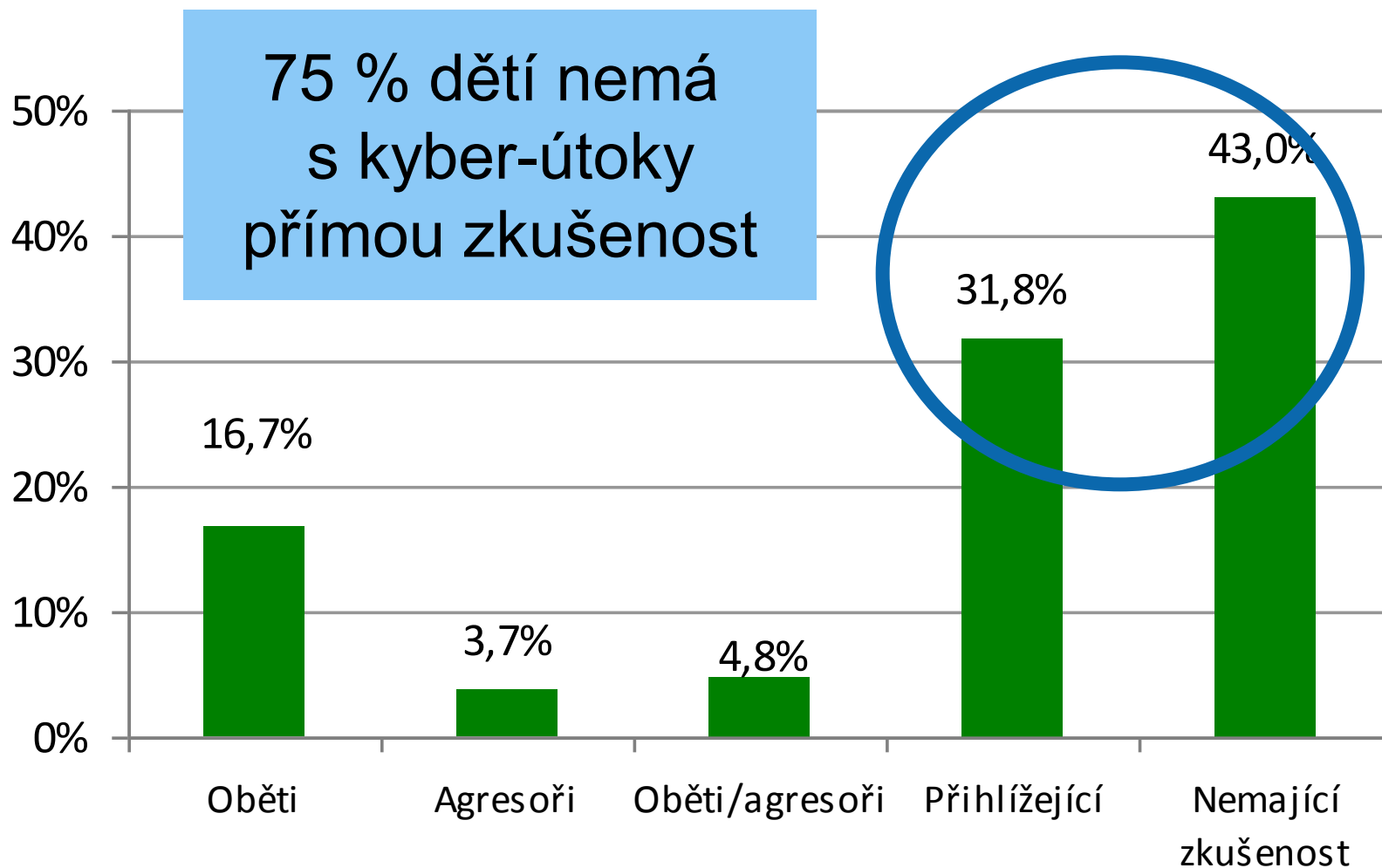

Viz: http://irtis.fss.muni.cz/wp-content/uploads/2013/06/COST_CZ_report_II_CJ.pdf

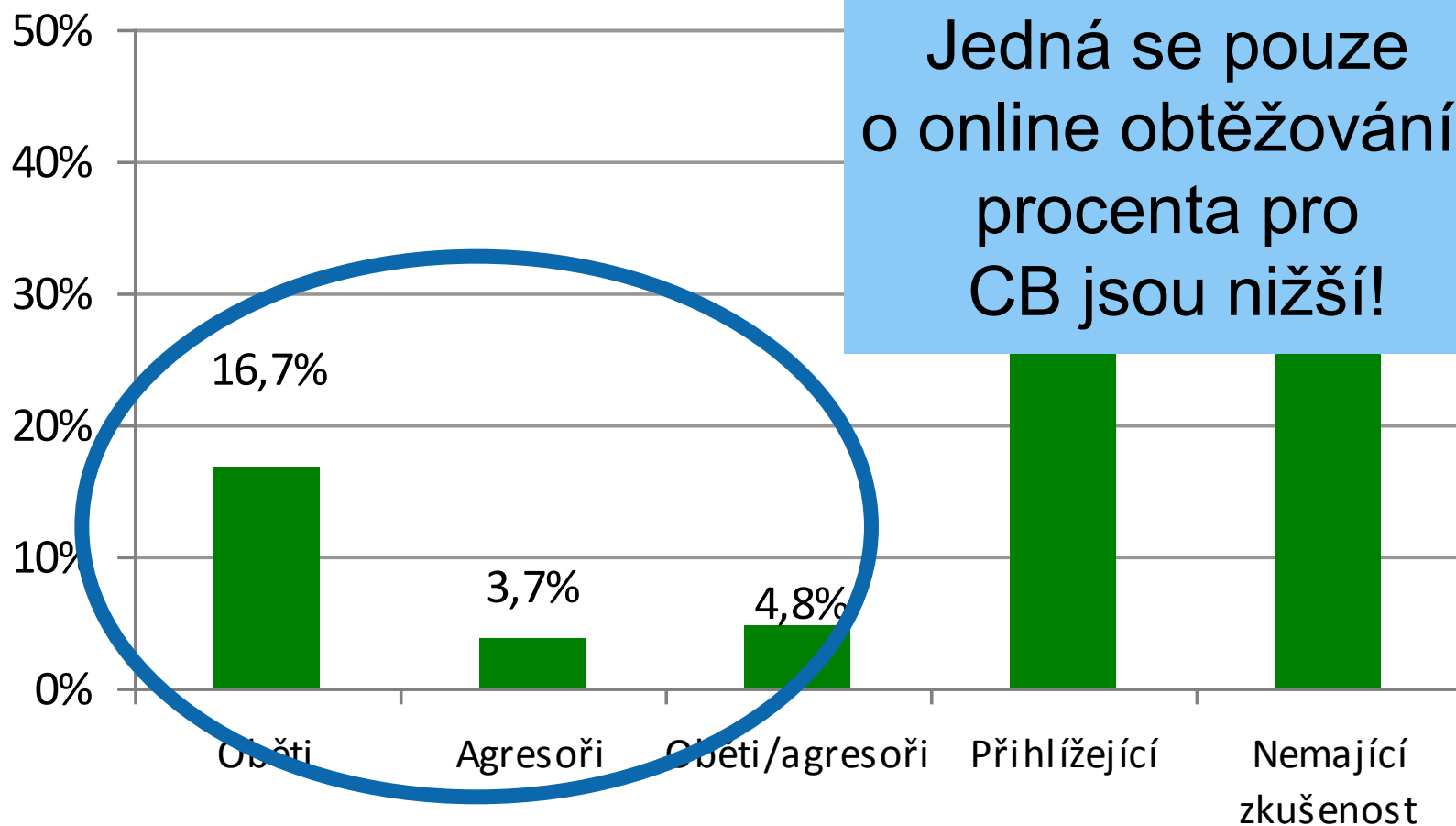
Aktéři online obtěžování: COST

Aktéři online obtěžování: COST

Aktéři online obtěžování: COST

Obětí kyberšikany je téměř 60 procent českých teenagerů

Více než polovina dětí v Česku se již stala obětí kyberšikany. Téměř každé desáté dítě pak přiznává, že se na ní samo podílí a dopouští se ponižování a urážení. Vyplývá to z průzkumu Centra prevence rizikové virtuální komunikace Univerzity Palackého v Olomouci. Výzkum se konal na konci loňského roku a zapojilo se do něj 10 830 respondentů ve věku od 11 do 17 let.

- **Příliš vysoký výskyt kyberšikany je VŽDY podezřelý!**
 - V takovém případě jde o míchání kyberšikany s online obtěžováním → při čtení mediálních zpráv buďte obezřetní

Překryv tradiční šikany a CB

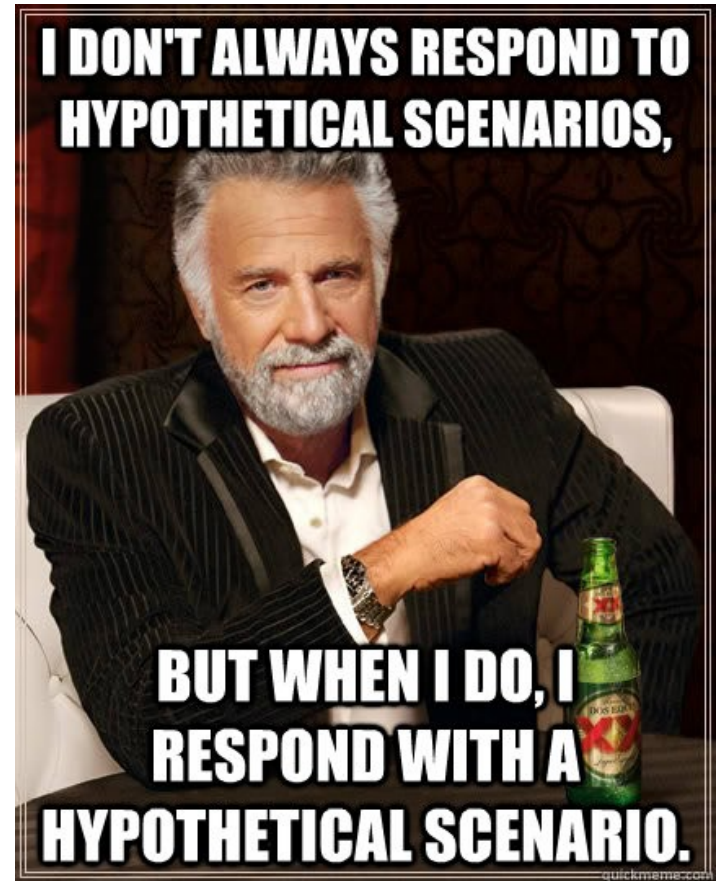
- COST:
 - 71 % obětí CB je zároveň obětí tradiční šikany
 - 88 % zná „svého“ agresora
 - 58 % případů někdo ze školy oběti
 - 29 % někdo známý odjinud než ze školy
 - 4 % někdo z internetu
 - 9 % někdo neznámý
- Další výzkumy: překryvy až 95%

Longitudinální studie

- CB je nestabilní jev, který je spíše přidružený k tradiční šikaně (ta je napříč časem stabilnější)

Problém měření CB

- Neexistuje konsensus, ale pracuje se na něm! 😊
- Malá populace obětí a citlivost tématu → vysoké náklady na výzkum
- Hypotetické scénáře

Známé případy CB

- Star Wars kid (Ghyslain Raza) (2003) – „první případ CB se závažnými důsledky“
- Ryan Halligan (2003)
- Megan Meier (2006)
- Ania Halman (2006)
- Amanda Todd (2012)

Nejčastější..

- Kanály:
 - Nejčastější je prostřednictvím IM a sociálních sítí
- Projevy:
 - Nejčastější je slovní agrese (Juvonen & Gross, 2008)
- Dopady:
 - Nejzávažnější– zneužití fotografií nebo videí (Smith, et al., 2008).

Závěrem

- CB je relativně nový fenomén, který se stále zkoumá
- Není důsledkem využívání internetu – internet se jen stal dalším nástrojem, kde šikana může probíhat
- Potřebná je především osvěta
 - aby oběti věděly, co dělat a nebály se říct si o pomoc
 - aby si „agresoři“ uvědomovali, že svým chováním na internetu mohou ubližovat

Literatura

- Corcoran, L., Guckin, C. M., & Prentice, G. (2015). Cyberbullying or cyber aggression?: A review of existing definitions of cyber-based peer-to-peer aggression. *Societies*, 5(2), 245-255.
- Černá, A., Dědková, L., Macháčková, H., Ševčíková, A., & Šmahel, D. (2013). *Kyberšikana: Průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada.
- Parris, L., Varjas, K., Meyers, J. & Cutts, H. (2011). High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying. *Youth & Society*, XX(X) 1–23.
- Price, M., Dalgleish, J. (2010). Cyberbullying: Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 29 (2)
- Pyżalski, J. (2012). From cyberbullying to electronic aggression: Typology of the phenomenon. *Emotional and behavioural difficulties*, 17(3-4), 305-317.
- Riebel, J., Jäger, R.S., & Fischer, U.C. (2009). Cyberbullying in Germany – an exploration of prevalence, overlapping with real life bullying and coping strategies. *Psychology Science Quarterly*, 51 (3) 298-314.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385.
- Selkie, E. M., Fales, J. L., & Moreno, M. A. (2016). Cyberbullying prevalence among US middle and high school-aged adolescents: A systematic review and quality assessment. *Journal of Adolescent Health*, 58(2), 125-133.
- Vandebosch, H. & Cleemput, K. Van (2008). Defining Cyberbullying: A Qualitative Research into the Perceptions of Youngsters. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4).
- Vandebosch, H. & Cleemput, K. Van (2009). Cyberbullying among youngsters: profiles of bullies and victims. *New media & Society*, 11(8), 1349–1371.
- Whittaker, E., & Kowalski, R. M. (2015). Cyberbullying via social media. *Journal of School Violence*, 14(1), 11-29.
- Ybarra, M. L., Diener-West, M., & Leaf, P. J. (2007). Examining the Overlap in Internet-Harassment and School Bullying: Implications for School Intervention. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 42-50.